

УДК 336.02(477)

МЕЛЬНИЧЕНКО Сергій, директор Департаменту фінансів виробничої сфери та майнових відносин Міністерства фінансів України

ДЕРЖАВНА ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

Розкрито сутність державної фінансової політики як інструменту соціально-економічного розвитку країни. Визначено основні напрями підвищення ефективності державної фінансової політики в умовах трансформації економіки. Проаналізовано частку видатків зведеного бюджету у валовому внутрішньому продукті за функціональною класифікацією.

Ключові слова: державні фінанси, бюджетна система, бюджетне регулювання, доходи бюджету, видатки бюджету, державна фінансова політика, соціально-економічний розвиток країни.

Мельниченко С. Государственная финансовая политика социально-экономического развития страны. Раскрыта сущность государственной финансовой политики как инструмента социально-экономического развития страны. Определены основные направления повышения эффективности государственной финансовой политики в условиях трансформации экономики. Проанализирована доля расходов сводного бюджета в валовом внутреннем продукте в соответствии с функциональной классификацией.

Ключевые слова: государственные финансы, бюджетная система, бюджетное регулирование, доходы бюджета, расходы бюджета, государственная финансовая политика, социально-экономическое развитие страны.

Постановка проблеми. Виважена державна фінансова політика є ваговою умовою соціально-економічного розвитку країни, здійснення результативних економічних перетворень. Доцільним є посилення інституційних засад системи державного фінансового регулювання, результативності бюджетної системи, ефективності планування та використання видатків бюджету. Розробка та реалізація державної фінансової політики має базуватись на обґрунтованих положеннях, що сприятиме збалансованості фінансової системи та дієвості фінансового регулю-

© Мельниченко С., 2015

вання розвитку суспільства. Проте впродовж останніх років фінансова політика держави недостатньою мірою забезпечувала інноваційний розвиток економіки, соціальну підтримку населення. Виходячи із зазначеного, актуальним є визначення відповідних інституційних засад подальшого розвитку системи фінансово-бюджетного регулювання з урахуванням макроекономічної динаміки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед вагомих наукових досліджень у сфері формування та реалізації державної фінансової політики слід відзначити праці Дж. Б'юкенена, С. Вітте, І. Запатріної, Дж. М. Кейнса, Л. Лисяк, І. Луїної, А. Мярковського, Дж. Стігліца, В. Федосова, І. Чугунова, Г. Шахової, С. Юрія [1–12] та ін.

Метою статті є розкриття напрямів підвищення ефективності державної фінансової політики в умовах трансформації економіки.

Матеріали та методи. У науковій статті застосовано сукупність методів і підходів, що дозволило реалізувати концептуальну єдність дослідження. Системний та структурний методи використано для розкриття сутності державної фінансової політики як інструменту соціально-економічного розвитку країни, методи синтезу, факторний, порівняльний – для визначення основних напрямів підвищення ефективності державної фінансової політики в умовах трансформації економіки, аналізу частки видатків зведеного бюджету у валовому внутрішньому продукті за функціональною класифікацією.

Результати дослідження. Державна фінансова політика є одним з вагомих інструментів впливу на соціально-економічний розвиток країни. Забезпечення цілеспрямованого впливу на темпи та якість економічного зростання потребує формування відповідної системи фінансового регулювання, спрямованої на управління результатами на основі удосконалення інституційного забезпечення фінансово-економічних перетворень.

Необхідність державного фінансового регулювання зумовлена тим, що за будь-якого типу економічної системи основним призначенням держави є забезпечення фінансовими ресурсами тих потреб, які не можуть бути задоволені через ринковий механізм. До них належить зокрема структурна перебудова економіки, захист навколишнього середовища, оборона, правопорядок, соціальна підтримка малозахищених верств населення, проведення фундаментальних наукових досліджень, охорона здоров'я тощо. Виходячи з цього, держава формує фінансову політику, основним завданням якої є пошук оптимальної моделі перерозподілу фінансових ресурсів з метою забезпечення зростання матеріального виробництва й добробуту населення. Для побудови такої моделі доцільно визначити рівень впливу держави на економічну діяльність і рівень зобов'язань держави в питаннях соціального забезпечення громадян. Від цих факторів залежить, яка частка валового внутрішнього продукту має зосереджуватися у державних фінансових інституціях.

Упорядкування регулюючих цілей державної фінансової політики дозволяє досягти відповідного збалансування процесу перерозподілу фінансових ресурсів у суспільстві, рівня задоволення потреб населення. Необхідним є забезпечення перетворення фінансового механізму в ефективний засіб реалізації соціально-економічної стратегії.

Важливими завданнями в умовах трансформаційних перетворень є проведення ефективної бюджетно-податкової політики, підвищення рівня прозорості бюджетного процесу. Зазначене надасть можливість підвищити інвестиційну складову вітчизняної економіки та збільшити обсяг податкових надходжень до бюджету, реформувати податкову систему та використати податковий потенціал територій для забезпечення соціально-економічного розвитку країни. Разом з тим, важливо не тільки оптимізувати використання податкового потенціалу територій, а й створити сприятливі умови для зростання економічної активності суб'єктів господарювання та економіки в цілому, у тому числі завдяки запровадженню принципів транспарентності податкових правовідносин, відновлення довіри між платниками податків та державою.

Інститут бюджетного регулювання має ґрунтуватися на сукупності форм, засобів, механізмів формування та реалізації завдань бюджетної політики, які визначають умови взаємовідносин учасників бюджетного процесу.

Бюджетна політика держави як динамічна система, що розвивається залежно від соціально-економічних потреб суспільства, має задіяти з урахуванням зарубіжного досвіду відповідні регуляторні механізми. Функціональне призначення бюджетної політики є продуктом еволюції ролі та значення держави в суспільно-економічному розвитку. Залежно від показників економіки слід коригувати цілі і завдання бюджетної політики, механізми, інструменти і важелі для їх досягнення з метою ефективного впливу на соціально-економічні процеси. В умовах рецесії бюджетна політика має реалізовувати адаптаційно-регуляторний потенціал з метою виходу на поступове економічне зростання. При цьому бюджетна політика як вагомий інструмент системи державного регулювання економіки повинна спиратися на довгострокову програму економічного і соціального розвитку країни [11].

Розробка бюджетно-податкової політики з врахуванням циклічності соціально-економічних процесів, бюджетної збалансованості, запровадження системного оцінювання ступеня досягнення поставлених завдань сприятиме дієвому перетворенню вітчизняної економіки у напрямі інноваційної моделі розвитку. Податкове навантаження є одним з основних фінансово-бюджетних показників, який суттєво впливає як на дохідну частину бюджетів усіх рівнів, так і на економічні процеси в країні та адміністративно-територіальних одиницях. Від оптимальності визначення величини зазначеного показника залежить обсяг фінансових ресурсів для виконання державою і органами місцевого самоврядування відповідних соціально-економічних функцій, а також темпи еко-

номічного зростання у країні та регіонах. Дослідження питання впливу податкового навантаження на дохідну частину бюджету та економічний розвиток країни і адміністративно-територіальних одиниць є актуальним та необхідним для розробки і реалізації виваженої державної політики у сфері оподаткування суб'єктів підприємницької діяльності та формування доходів бюджету.

Основи фінансової політики більшості країн на початку минулого століття базувалися на концепції неокласичної школи, положення якої передбачали майже невтручання держави в економіку, збереження вільної конкуренції, використання ринкового механізму як основного регулятора економічних процесів. Фінансова політика 30–60-х років ХХ ст. базувалася на кейнсіанській доктрині, яка виходила з таких положень: найважливіші проблеми розширеного відтворення слід вирішувати з позицій попиту; високорозвинена економіка не може повністю саморегулюватися; в умовах значного усупільнення праці та капіталу втручання держави неминуче; державне регулювання має доповнювати механізм автоматичного регулювання економіки. Вводиться поняття ефективного попиту, яке виражає рівновагу між споживанням і виробництвом, доходами і зайнятістю. Вагомими інструментами регулювання економіки вбачається фінансова та бюджетна політика. Зокрема, формування, структура державних витрат є важливим фактором забезпечення ефективного попиту, зміни в податковій політиці суттєво впливають на основні компоненти попиту: особисте та інвестиційне споживання [4].

З кінця 70-х років минулого століття в основу фінансової політики була покладена неоконсервативна стратегія, пов'язана з неокласичним спрямуванням економічної думки, яка знайшла вираження в теорії пропозиції, одним з основних положень якої є обмеження економічної ролі держави, її втручання в економіку, особливо в соціальну сферу. Основними положеннями цієї концепції є необхідність реприватизації частини державної власності, посилення ролі ринкового механізму, перенесення центру уваги в економіці на проблеми підвищення пропозиції, стимулювання виробництва, його ефективності. У фінансовому відношенні цей напрям виходить з необхідності скорочення обсягу перерозподілу національного доходу через бюджетну систему. Передбачено також зниження розмірів соціальних витрат, стимулювання зростання заощаджень як джерела виробничого інвестування. Важлива роль відводиться податкам. Ставиться завдання їх скорочення і зменшення ступеня прогресивності, визначається вимога зменшення бюджетного дефіциту [9].

Основні проблеми, які не змогли вирішити представники неоконсервативної стратегії, пов'язаної з неокласичним спрямуванням економічної думки, – це проблема збалансованості бюджетної системи. Тому в 90-х роках минулого століття відмічаються тенденції до подальших активних пошуків ефективних методів державного регулю-

вання. Нині державні фінанси є найважливішою ланкою фінансової системи, через яку здійснюється вплив держави на соціально-економічний розвиток країни.

Основним завданням бюджетного регулювання є забезпечення виконання завдань соціально-економічного розвитку країни. Однак при цьому важливою є підтримка у необхідних межах запасу стійкості бюджетної системи, яка є одним з вагомих інструментів впливу на економічне зростання. Водночас з лагом у часі бюджетна система виступає як об'єкт впливу з боку макроекономічного стану, тому важливим є визначення ступеня взаємовпливу бюджетної системи і соціально-економічного розвитку країни.

З метою розробки і реалізації збалансованого бюджетного регулювання протягом певного часового інтервалу бюджетна політика має визначатися, виходячи, з одного боку, з циклічності економічного розвитку, з іншого, – зі стану державних фінансів і запасу стійкості бюджетної системи, суттєве зменшення якого може призвести до ускладнень у проведенні ефективного бюджетного регулювання для позитивного впливу на економічне зростання. На кожному етапі економічного розвитку є необхідність розробки такого бюджетного механізму, який забезпечив би втілення поставлених завдань перед державою. З економічної точки зору, бюджетний механізм є сукупністю певних видів бюджетних відносин, методів формування та використання бюджетних коштів [5].

Вагомим інструментом державної фінансової політики, який дозволяє дієво впливати на соціально-економічний розвиток країни, є видатки бюджету. Показник частки видатків Зведеного бюджету України у валовому внутрішньому продукті за 2001–2013 рр. становить 31.70 %, у тому числі за 2001–2005 рр. – 28.82 %, 2006–2010 рр. – 33.15 %, 2011–2013 рр. – 34.11 %. Найбільше середнє значення цього показника за наведений період становлять видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення – 7.56 %; освіту – 6.30; економічну діяльність – 4.57; загальнодержавні функції – 3.79; охорону здоров'я – 3.72; найменше – видатки на охорону навколишнього природного середовища – 0.32 %; духовний та фізичний розвиток – 0.82; житлово-комунальне господарство – 0.85; оборону – 1.33; громадський порядок, безпеку та судову владу – 2.45 % (таблиця).

Державна політика у сфері видатків бюджету суттєво впливає на обсяг сукупного попиту, який складається з обсягу споживчого, інвестиційного та державного попиту. В умовах економічного спаду держава повинна здійснювати заходи щодо одночасного послаблення податкового навантаження на економіку та збільшення бюджетного дефіциту. Таким чином, бюджетне регулювання дозволяє впливати на обсяг сукупного попиту, темпи і пропорції економічного розвитку.

Таблиця

Частка видатків Зведеного бюджету України у ВВП за 2001–2013 рр., %

Функціо- нальна класифі- кація	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Загально- державні функції	4.60	3.81	3.78	3.56	3.51	3.66	3.37	3.26	3.64	4.15	3.82	3.87	4.24
Оборона	1.67	1.55	1.98	1.80	1.34	1.18	1.33	1.23	1.06	1.04	1.01	1.03	1.02
Громадсь- кий по- рядок, без- пека та су- дова влада	2.06	2.21	2.17	2.29	2.31	2.33	2.55	2.86	2.66	2.66	2.50	2.60	2.71
Економічна діяльність	3.43	3.19	4.56	5.68	4.37	5.07	5.80	5.67	4.64	4.17	4.73	4.66	3.49
Охорона навколиш- нього при- родного се- редовища	0.34	0.31	0.34	0.35	0.29	0.29	0.31	0.30	0.27	0.27	0.30	0.38	0.36
Житлово- комунальне госпо- дарство	0.78	0.62	0.67	0.78	0.88	1.47	0.82	0.95	0.82	0.51	0.68	1.45	0.56
Охорона здоров'я	3.18	3.32	3.63	3.54	3.51	3.62	3.70	3.54	4.01	4.13	3.76	4.15	4.23
Духовний та фізичний розвиток	0.59	0.62	0.79	0.78	0.77	0.79	0.79	0.83	0.91	1.06	0.83	0.96	0.95
Освіта	4.85	5.45	5.61	5.30	6.07	6.21	6.16	6.42	7.31	7.37	6.63	7.20	7.26
Соціальний захист та соціальне забезпе- чення	5.68	5.62	4.83	5.62	9.08	7.63	6.74	7.84	8.64	9.67	8.11	8.88	9.98
Усього	27.18	26.71	28.36	29.70	32.14	32.25	31.58	32.91	33.96	35.03	32.36	35.17	34.80

Зміст соціальної функції державних фінансів полягає у формуванні соціального захисту людини, забезпеченні цілісності та стабільності розвитку суспільства. Призначення доходів і видатків державного бюджету у ході реалізації соціальної функції – у формуванні і структуруванні державних фінансових ресурсів з метою забезпечення базових параметрів життєдіяльності громадянина і суспільства. Соціальне призначення трансфертів, що передаються з державного бюджету

місцевим бюджетам, полягає у забезпеченні соціальної злагоди і стабільності у суспільстві шляхом розподілу фінансових ресурсів за регіонами країни для збалансованого соціально-економічного та культурного розвитку як територій, так і країни в цілому. Державні цільові фонди покликані забезпечити функціонування системи соціального захисту осіб, які потребують підтримки з боку суспільства. Важливим методологічним чинником є визначення принципів функціонування державних фінансів, що дозволяє виявити напрями впливу фінансів на розвиток державного сектора економіки, виробити критерії його розвитку.

Важливою умовою посилення впливу видаткової частини бюджету на економічне зростання та соціальний розвиток суспільства є розробка та запровадження обґрунтованих методів визначення обсягів і структури видатків державного та місцевих бюджетів. З метою найбільш ефективного розподілу бюджетних ресурсів відбувається подальше удосконалення планування і виконання видаткової частини бюджету на основі програмно-цільового методу як складової системи перспективного бюджетного прогнозування та планування. Удосконалення системи планування видатків місцевих бюджетів шляхом запровадження програмно-цільового методу сприятиме підвищенню бюджетної прозорості, взаємозв'язку пріоритетів соціально-економічного розвитку територій з фінансовою складовою місцевого самоврядування, посиленню ефективності використання бюджетних коштів з урахуванням досягнутих результатів бюджетних програм.

До основних принципів функціонування системи державного фінансового регулювання слід віднести: єдність законодавчої та нормативної бази; відкритість та прозорість; розмежування повноважень; цільову орієнтованість; науковий підхід до реалізації намічених цілей; економічність і раціональність; керованість фінансовими потоками на централізованій основі. Досягнення цілей задається стратегією розвитку. Фінансова стратегія визначає можливість збалансованого управління вартісною оцінкою матеріально-технічних засобів і грошовими ресурсами, якими володіє державний сектор економіки. Особливу увагу потрібно приділити визначенню ролі фінансів у реформуванні економіки, яка може бути зведена до таких завдань: економічної стабілізації; адаптації до ринкових перетворень; стимулювання інвестиційної активності.

Економічна стабілізація на макрорівні невіддільна від загальної фінансової стабілізації в економіці. Моніторинг макроекономічних показників дозволяє виявити реальну ситуацію у фінансовій сфері, у тому числі рівень бюджетного дефіциту, заборгованості підприємств перед бюджетом, інфляції, хід виконання бюджету, ставку рефінансування Національного банку, зміни валютного курсу тощо. Фінансова стабільність означає наявність стійких джерел фінансування, можливість залучення коштів на ринку капіталів, накопичення ресурсів для розширення виробництва і розвитку суспільного сектора економіки.

Фінансова адаптація до ринкових перетворень виражається в тому, що держава і підприємства є повноправними учасниками ринку капіталів, виступаючи в ролі кредиторів або позичальників, та дозволяє реагувати на зміну ситуації на ринку, пристосовуватись до нових умов, використовувати альтернативні фінансові інструменти, виконувати податкові та інші грошові зобов'язання. Реформування економіки з метою фінансової адаптації включає лібералізацію цін, приватизацію, соціальну трансформацію, інтеграцію в світову систему.

Сутність державних фінансів полягає у фінансово-економічних відносинах, що виникають під час розподілу і перерозподілу сукупного суспільного продукту і частини національного багатства, пов'язаних з формуванням фінансових ресурсів держави та використанням їх з метою покриття витрат, необхідних для виконання державою і місцевими органами влади своїх завдань та функцій.

Призначення державного фінансового регулювання полягає у забезпеченні соціально-економічного розвитку держави та добробуту громадян за допомогою фінансових інституцій. Реалізація основної мети суспільного розвитку у сфері державних фінансів – створення умов для забезпечення гідного життя громадян – передбачає досягнення збалансованості між соціальними зобов'язаннями органів державної влади та їх можливостями мобілізації фінансових ресурсів як на державному, так і місцевому рівні.

Становлення бюджетних відносин відбувається внаслідок розвитку економіки, однак, можливості використання бюджету в макроекономічному регулюванні пов'язані з умовами і результатами виробництва, рівнем розвитку економічних відносин. Бюджетна політика є адаптивним механізмом у системі регулювання економіки, спрямованим на забезпечення адекватності регулятивних заходів внутрішнім і зовнішнім змінам економічного середовища з метою економічного розвитку держави та адміністративно-територіальних одиниць.

Основні напрями бюджетної політики мають формуватися на базі пріоритетів, які визначають дієвий інноваційний розвиток економіки. Вагомим механізмом реалізації цього має стати бюджет розвитку. Доцільним є впровадження стратегічного планування у роботу головних розпорядників бюджетних коштів та складання ними відповідних планів діяльності на поточний і наступні три бюджетні періоди, спрямовані на результат з метою посилення відповідальності розпорядників бюджетних коштів за досягнення встановлених цілей, упорядкування і підвищення результативності та ефективності державних видатків.

Висновки. Нині державне фінансове регулювання країни формується в умовах соціально-економічної політики, яка виходить з необхідності рівноправної участі держави у світових економічних і фінансових відносинах, підвищення якості державних суспільних послуг, що вимагає реалізації стратегії економічного зростання на якісно новому

інституційному рівні. Потрібно вживати заходи щодо підвищення рівня збалансованості і прозорості бюджету, ефективності використання бюджетних коштів, удосконалення міжбюджетних відносин, забезпечення якісного виконання бюджетів усіх рівнів, здійснення дієвого державного фінансового контролю для посилення впливу бюджетної системи на соціально-економічний розвиток суспільства. Державна фінансова стратегія повинна бути скерована на відповідні економічні перетворення, ендогенні чинники економічного зростання. При цьому бюджет як вагомий інструмент системи державного регулювання економіки має спиратися на довгострокову програму економічного та соціального розвитку країни. Державна фінансова політика як складова регулювання суспільного розвитку є сукупністю фінансових відносин, інституційного забезпечення щодо формування та використання бюджетних коштів, спрямованих на досягнення фінансово-економічної збалансованості, результативності економічних перетворень.

Подальші наукові дослідження мають стосуватись розробки ефективних фінансових механізмів участі держави у впровадженні інноваційної моделі розвитку економіки. Проблеми підвищення ефективності державного фінансового регулювання зумовлюють необхідність визначення теоретико-методологічних засад, напрямів розвитку та трансформації фінансово-економічних відносин з урахуванням зарубіжного досвіду.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Б'юкенен Дж. Суспільні фінанси і суспільний вибір / Дж. Б'юкенен, М. Масгрейв, А. Річард ; пер. з англ. — К. : Києво-Могилян. акад., 2004. — 176 с.
2. Витте С. Ю. Конспект лекцій о народном и государственном хозяйстве (в 1900–1902 годах) / С. Ю. Витте. — М. : Юрайт, 2011. — 629 с.
3. Запатріна І. В. Бюджетний механізм економічного зростання : монографія / І. В. Запатріна. — К. : Ін-т соц.-екон. стратегій, 2007. — 528 с.
4. Кейнс Дж. М. Избранные произведения / Дж. М. Кейнс ; пер. с англ. — М. : Экономика, 1993. — 540 с.
5. Лисяк Л. В. Бюджетна політика у системі державного регулювання соціально-економічного розвитку України : монографія / Л. В. Лисяк. — К. : ДННУ АФУ, 2009. — 600 с.
6. Луніна І. О. Державні фінанси та реформування міжбюджетних відносин / І. О. Луніна. — К. : Наукова думка, 2006. — 432 с.
7. Мярковський А. І. Перспективи вдосконалення фінансового регулювання в Україні: глобальні виклики / А. І. Мярковський // Фінанси України. — 2014. — № 5. — С. 7–19.
8. Стиглиць Дж. Е. Крутое пике: Америка и новый экономический порядок после глобального кризиса / Дж. Е. Стиглиць ; пер. с англ. — М. : Эксмо, 2011. — 512 с.
9. Теорія фінансів / за ред. В. М. Федосова, С. І. Юрія. — К. : Центр учбов. л-ри, 2010. — 576 с.

10. Чугунов І. Я. Теоретичні засади розвитку бюджетних відносин / І. Я. Чугунов // Вісн. Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. — 2011. — № 4. — С. 13–22.
11. Чугунов І. Я. Бюджетно-податкова політика в умовах інституційних перетворень / І. Я. Чугунов, В. Д. Макогон // Вісн. Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. — 2014. — № 4. — С. 79–91.
12. Шахова Г. Я. Долгосрочная устойчивость бюджетной системы / Г. Я. Шахова, П. Г. Крадинов, П. Л. Маненок // Финанс. журн. — 2012. — № 4. — С. 5–18.

Стаття надійшла до редакції 06.11.2014.

Melnichenko S. State financial policy of social and economic development of the country.

Background. A balanced state financial policies is an essential condition for social and economic development, effective implementation of economic reforms. It is appropriate to strengthen the institutional framework of system of financial regulation, the efficiency of the budget system and of planning and spending of budget expenditures. Development and implementation of public financial policy should be based on reasonable provisions to facilitate the balance of the financial system and the effectiveness of the financial regulation of society.

Analysis of recent research and publications on selected topics allowed us to determine that in recent years the financial policy of the government has not sufficiently promoted innovative economic development and social welfare of the population. In view of this, the issue of determining appropriate institutional framework for further development of financial and budget management, taking into account the macroeconomic dynamics was the **aim** of the study.

Results. An important achievement of this research is disclosure of state financial policy as a tool for social and economic development, identifying key areas to improve public financial policy in the economic transformation The analysis of the share of consolidated budget expenditures in gross domestic product in the context of functional classification.

Conclusion. Today the state financial regulation of the country is formed in a socio-economic policy, based on the need of equal participation of the state in the world economic and financial relations, improving the quality of public social services requires a strategy for economic growth to a new institutional level. It is necessary to take measures directed at improving balance and budget transparency, efficiency of budget expenditures, improving budget relations, ensuring quality of budgets at all levels, the implementation of effective public financial control to enhance the impact of the budget system for social and economic development of the society. State financial strategy should be directed to the relevant economic transformation, endogenous growth factors. This budget is a valuable tool of a system of state regulation of the economy has to be based on a long-term program of economic and social development of the country. State financial policy as part of regulation of social development is a combination of financial, institutional provision of the formation and use of budget funds to achieve financial and economic balance and efficiency of economic transformations.

Keywords: public finance, budget system, budget control, budget revenues, budget expenditures, government financial policy, socio-economic development of the country.

REFERENCES

1. B'jukenen Dzh. Suspil'ni finansy i suspil'nyj vybir / Dzh. B'jukenen, M. Masg'rejv, A. Richard ; per. z angl. — K. : Kyjevo-Mogylyan. akad., 2004. — 176 s.

2. *Vitte S. Ju.* Konspekt lekcij o narodnom i gosudarstvennom hozjajstve (v 1900–1902 godah) / S. Ju. Vitte. — M. : Jurajt, 2011. — 629 s.
3. *Zapatrina I. V.* Bjudzhetnyj mehanizm ekonomichnogo zrostantnja : monografija / I. V. Zapatrina. — K. : In-t soc.-ekon. strategij, 2007. — 528 s.
4. *Kejns Dzh. M.* Izbrannye proizvedenija / Dzh. M. Kejns ; per. s angl. — M. : Jekonomika, 1993. — 540 s.
5. *Lysjak L. V.* Bjudzhetna polityka u systemi derzhavnogo reguljuvannja social'no-ekonomichnogo rozvytku Ukrai'ny : monografija / L. V. Lysjak. — K. : DNNU AFU, 2009. — 600 s.
6. *Lunina I. O.* Derzhavni finansy ta reformuvannja mizhbjudzhetnyh vidnosyn / I. O. Lunina. — K. : Naukova dumka, 2006. — 432 s.
7. *Mjarkovs'kyj A. I.* Perspektyvy vdoskonalennja finansovogo reguljuvannja v Ukrai'ni: global'ni vyklyky / A. I. Mjarkovs'kyj // Finansy Ukrai'ny. — 2014. — № 5. — S. 7–19.
8. *Stiglic Dzh. E.* Krutoe pike: Amerika i novyj jekonomicheskij porjadok posle global'nogo krizisa / Dzh. E. Stiglic ; per. s angl. — M. : Jeksmo, 2011. — 512 s.
9. *Teorija finansiv* / za red. V. M. Fedosova, S. I. Jurija. — K. : Centr uchbov. l-ry, 2010. — 576 s.
10. *Chugunov I. Ja.* Teoretychni zasady rozvytku bjudzhetnyh vidnosyn / I. Ja. Chugunov // Visn. Kyi'v. nac. torg.-ekon. un-tu. — 2011. — № 4. — S. 13–22.
11. *Chugunov I. Ja.* Bjudzhetno-podatkova polityka v umovah instytucijnyh peretvoren' / I. Ja. Chugunov, V. D. Makogon // Visn. Kyi'v. nac. torg.-ekon. un-tu. — 2014. — № 4. — S. 79–91.
12. *Shahova G. Ja.* Dolgosrochnaja ustojchivost' bjudzhetnoj sistemy / G. Ja. Shahova, P. G. Kradinov, P. L. Manenok // Finans. zhurn. — 2012. — № 4. — S. 5–18.